

NOTAT

15. marts 2019
Sag 2018-17917

Bilag 5.2.4.2: Indsats vedr. cirkulær omstilling i SMV'er

Sagen vedrører

Der skal tages stilling til et forslag om at udmønte midler til cirkulær omstilling i SMV'er, herunder fokus for initiativet samt budget. Det foreslås at afsætte i alt 96,0 mio. kr. til indsatsen, heraf knap 81 mio. kr. fra Regionalfondens samt 15,0 mio. kr. af de decentrale erhvervsfremmemidler til finansiering af initiativet.

Baggrund

Strategi for decentral erhvervsfremme 2019 fremhæver grøn og cirkulær omstilling som en tværgående prioritet for et produktivt og dynamisk dansk erhvervsliv. Det fremgår at den decentrale erhvervsfremmeindsats skal fokusere på at fremme bl.a. erhvervslivets energi- og ressourceeffektivitet og omstilling til cirkulære forretningsmodeller og dermed understøtte dansk konkurrenceevne og fortsat udvikling af grønne danske styrkepositioner. Nationalt har regeringen ligeledes skærpet fokus på grøn og cirkulær omstilling med bl.a. Strategi for cirkulær økonomi og plastikhandlingsplan, mens det fremgår af den decentrale erhvervsfremmestrategi, at flere landsdele fremhæver det grønne område som en særlig prioritet.

Regionalfondens prioritetsakse 3.1: *Energi- og ressourceeffektive SMV'er* understøtter SMV'ers grønne og cirkulære omstilling. For indeværende programperiode er der knap 81 mio. kr. tilbage på prioritetsaksen.

Cirkulær omstilling bidrager til et bæredygtigt forbrug og en produktion, hvor ressourcer anvendes og produkter designes, så råvarer og materialer genanvendes og udnyttes mest muligt, og spildet minimeres. Omstilling til en mere cirkulær økonomi rummer et stort vækstpotentiale på tværs af sektorer for danske virksomheder, da det kan øge deres konkurrenceevne bl.a. inden for cirkulært produktdesign, nye forretningsmodeller og øget genanvendelse. Det økonomiske potentiale ved en cirkulær omstilling er blevet påvist i flere studier. Et internationalt studie¹ af tænketanken Ellen MacArthur Foundation i samarbejde med McKinsey estimerer det økonomiske potentiale ved en cirkulær omstilling i Danmark til en årlig nettoværdi på 45,0 mia. kr. pr. år i 2035.

Undersøgelser peger på, at særligt SMV'erne finder det vanskeligt at realisere potentialet i de cirkulære forretningsmodeller, og ikke mange har tilstrækkelig viden

ERHVERVSSTYRELSEN

Vejlsøvej 29
8600 Silkeborg

Tlf. 35 29 17 17
CVR-nr 10 15 08 17
E-post deb@erst.dk
www.erst.dk

ERHVERVS MINISTERIET

¹ Ellen MacArthur Foundation, *Potential for Denmark as a Circular Economy*, 2015.

og kapacitet til at omstille sig². Samtidig udgør skærpede krav i EU-reguleringen en aktuell brændende platform for at understøtte den cirkulære omstilling i danske SMV'er og derigennem styrke deres fremtidige konkurrenceevne og eksportmuligheder på det voksende marked for cirkulære løsninger i EU og globalt.

En undersøgelse fra Epinion³ viser, at kun 24 pct. af de adspurgte SMV'er designer produkter eller tjenesteydelser med henblik på øget levetid, reparationsmuligheder, opgraderingsmuligheder, genanvendelse eller genbrug. Og kun 16 pct. af SMV'erne har fokus på at designe produkter eller tjenesteydelser med henblik på øget genanvendelse.

Endvidere er der et stort uudnyttet potentiale i en højere værdiudnyttelse af materialer i omstillingen til en cirkulær økonomi. Eksempelvis er der et stort besparelspotentiale i industrien, hvor råvarer og forarbejdede materialer udgør godt halvdelen af produktionsomkostningerne ifølge Danmarks Statistik. Ligeledes er der et stort potentiale for højere værdiudnyttelse i bygge- og anlægssektoren, som står for en tredjedel af produktionen af affald i Danmark ifølge regeringens Strategi for cirkulær økonomi.

Der er et særligt fremtidigt potentiale i øget værdiudnyttelse og genanvendelse af plast. I Danmark producerer industrien årligt 225.000 tons plastaffald⁴. Danmarks genanvendelsesrater ligger et godt stykke fra at leve op til målsætningerne i EU's emballagedirektiv om at genanvende 55 pct. af al plastemballage i 2030⁵. Samtidig viser analyser, at Danmark har et uforløst økonomisk potentiale på mindst 1,6 mia. kr. årligt ved 100 pct. plastgenanvendelse herhjemme⁶.

Indhold

Det foreslås at iværksætte en samlet indsats for at understøtte *cirkulær omstilling i SMV'er* med fokus på tre områder:

- *Forretningsmæssige potentialer ved højere værdiudnyttelse af materialer.*
- *Forretningsmæssige potentialer ved cirkulært design og produktudvikling.*
- *Forretningsmæssige potentialer ved plastgenanvendelse.*

Formålet med indsatsen er at understøtte SMV'erne i at udnytte forretningsmulighederne i den cirkulære omstilling og dermed øge deres bæredygtighed og styrke deres konkurrenceevne. Herunder foreslås konkret, at aktiviteterne sigter mod at styrke:

- a) Udvikling og afprøvning af nye koncepter og forretningsmodeller samt nye og eksisterende teknologier og metoder, som understøtter en højere værdiudnyttelse af materialer.
- b) Design af produkter og processer, som underbygger en mere cirkulær økonomi og nye cirkulære forretningsmodeller.

² Epinion, 2017. *Cirkulær Økonomi – en virksomhedsundersøgelse*, <https://mst.dk/media/139841/rapport-coe-virksomhedsundersogelse.pdf>

³ Epinion, 2017. *Cirkulær Økonomi – en virksomhedsundersøgelse*, <https://mst.dk/media/139841/rapport-coe-virksomhedsundersogelse.pdf>

⁴ McKinsey&Company and Innovation Fund Denmark, *New Plastics Economy – A Research, Innovation and Business Opportunity for Denmark*, 2019, s. 3, 22.

⁵ EU Direktiv 2018/852, 30. maj 2018 samt Emballagestatistik fra Miljøstyrelsen, 2016.

⁶ McKinsey&Company and Innovation Fund Denmark, *New Plastics Economy – A Research, Innovation and Business Opportunity for Denmark*, 2019, s. 3, 23.

- c) Reduktion og bedre genanvendelse af plastemballage, på tværs af sektorer, som en del af SMV'ers omstilling til generel emballage genanvendelse, samt udnyttelse af fremtidige forretningspotentialer inden for plastgenanvendelse.

Indsatsen skal være landsdækkende, men den samlede indsats skal sammensættes, så den adresserer og tilgodeser decentrale forskelle, herunder diversitet i styrkepositioner og virksomhedsdemografi på tværs af landet. Indsatsen foreslås udført i et stærkt partnerskab med flere operatører.

Programmets delindsatser

- a. *Udvikling og afprøvning af nye koncepter og forretningsmodeller samt nye og eksisterende teknologier og metoder, som understøtter en højere værdiudnyttelse af materialer*

Formålet med denne delindsats er at understøtte og give rådgivning til SMV'er i at udvikle og afprøve nye cirkulære forretningsmodeller samt nye og eksisterende teknologier og metoder, som understøtter en højere værdiudnyttelse af materialer. Det kan eksempelvis være ved at sikre længere produkt- og materialelevetider, materialer genbrug og -genanvendelse, produkter som service (fx leasing) samt nye data platforme og nye teknologier, som understøtter cirkularitet, fx Internet of Things, sensorer, 3D print og kunstig intelligens.

- b. *Forretningsmæssige potentialer ved cirkulært design og produktudvikling*

Formålet med denne indsats er at understøtte SMV'er med at anvende design i deres omstilling til en cirkulær forretningsmodel.

Designtænkning er centralt, når produkter skal omstilles til at kunne blive skilt ad, repareret, genbrugt og genanvendt. Der kan for SMV'erne være en økonomisk gevinst ved at bortskaffe mindre affald og genanvende mere. Op til 80 pct. af et produkts miljøpåvirkning bestemmes af produktdesignet, og derfor er produkters designfase afgørende for den cirkulære værdiudnyttelse af produktet.

Som led i delindsatsen foreslås at igangsætte en række sprintforløb med professionelle rådgivere og eksperter for at understøtte SMV'er i at bruge designmetoder og cirkulære forretningsmodeller i udviklingen af nye produkter og services. Sprintforløbet har til formål, at virksomheden i et hurtigt forløb (fx en dag om ugen i fire-seks uger) når fra forståelse af udfordringer til udvikling og validering af en prototype på et produkt designet ud fra cirkulære principper.

I sprintforløbet udvikler SMV'erne – med udgangspunkt i egne udfordringer – en konkret handlingsplan, der bl.a. omfatter et prototypetestet produkt/løsning samt en vision og forretningsplan for cirkulær omstilling af deres designprocesser. Virksomheden får herved en ny konkret grøn forretningsmodel, som omfatter konceptet/ideen/prototypen.

- c. *Forretningsmæssige potentialer ved plastgenanvendelse*

Formålet med delindsatsen er at understøtte SMV'er i arbejdet med nye cirkulære løsninger, der forebygger emballageaffald mhp. at styrke danske emballagevirksomheder.

Det foreslås at igangsætte to parallelle indsatser fokuseret mod udvikling og innovation:

- Virksomhedsrådgivning rettet mod SMV'er, som enten udvikler, fremstiller, forarbejder eller behandler emballage eller anvender store mængder emballage i forbindelse med markedsføring, salg eller import. Rådgivningen har fokus på, hvordan SMV'er kan gøre fremstilling eller brug af emballage mere cirkulær, og hvordan emballageforbruget kan mindskes.
- En indsats målrettet innovative SMV'er i udviklingen af banebrydende forretningsmodeller, teknologier, modeller for plastsortering, mere genanvendelige plastdesigns og -typer mv., som sætter Danmark i det globale førersæde for plastgenanvendelse, og dermed danner grobund for store eksport- og vækstpotentialer.

Indsatsernes virkemidler

Følgende generiske virkemidler anvendes til gennemførelse af de tre hovedindsatser.

- Screening og rekruttering af SMV'er (fase 1)
- Rådgivning og sparring mv. om nye og mere cirkulære forretningsmodeller (fase 2)
- Implementering af grønne forretningsmodeller (fase 3). Der kan gives støtte til investering i maskiner og udstyr uanset geografisk placering, hvis en SMV har gennemført fase 1 og 2

Målgruppe

Indsatsen *cirkulær omstilling i SMV'er* er målrettet SMV'er med klare potentialer for ressourceeffektivisering og øget cirkulær økonomi i et eller flere led af virksomhedens værdikæde, samt SMV'er med nye innovative forretningsmodeller og teknologier mv., som kan styrke dansk eksport inden for et voksende marked for cirkulære løsninger i EU og globalt. SMV'erne kan befinde sig i et bredt udsnit af brancher, som bl.a. fødevarerbranchen, modebranchen og bygge- og anlægssektoren.

Operationalisering af bestyrelsens principper i udvælgelseskriterier

I tabellen nedenfor er bestyrelsens principper, som de fremgår af udmøntningsplanen, operationaliseret i et antal kriterier (udvælgelseskriterier). Disse kriterier vil blive yderligere konkretiseret og anvendt i forbindelse med vurdering af de indkomne ansøgninger.

Table 1. Udvalgte kriterier, der vil blive lagt til grund for indsatsen

Principper	Kriterier
1. Sætte virksomhedernes behov i centrum	<ul style="list-style-type: none"> • Der vil blive lagt vægt på, at indsatsen adresserer virksomhedernes aktuelle behov indenfor grøn og cirkulær omstilling og bidrager til at understøtte virksomhedernes konkurrenceevne og eksport. • Indsatsen er tilrettelagt på baggrund af dialog med erhvervslivet, erhvervsorganisationer, erhvervshuse, videninstitutioner og andre aktører med indsigt i virksomhedernes behov.
2. Skabe sammenhæng på tværs	<ul style="list-style-type: none"> • Det vægtes at indsatsen hænger sammen med og gerne bygger oven på eksisterende regionale og nationale indsatser på området, således at der ikke etableres overlappende initiativer, og så eksisterende viden udnyttes.

Principper	Kriterier
	<ul style="list-style-type: none"> • Indsatser under Regionalfonden må ikke overlape med allerede eksisterende eller planlagte indsatser.
3. Løfte produktiviteten og skabe gode muligheder i hele landet	<ul style="list-style-type: none"> • Indsatsen skal gennemføres i et stærkt og landsdækkende partnerskab med involvering/opbakning fra erhvervslivet og relevante aktører. • Indsatsen skal komme alle områder af Danmark til gavn samtidig med at den tager højde for lokale forhold, herunder vil der blive lagt vægt på, at ansøger demonstrerer at kunne imødegå geografiske og branchemæssige forskelle på tværs af landet og tilgodese alle landsdele, såfremt der er behov og efterspørgsel fra virksomheder fra målgruppen.
4. Gøre det brugervenligt og overskueligt	<ul style="list-style-type: none"> • Ansøger skal beskrive, hvordan indsatsen bidrager til en hurtig, nem og så vidt muligt digital adgang, hvor indsatsen præsenteres på en måde, som virksomhederne finder overskuelig og brugervenlig og med virksomhedernes behov i centrum. Herunder vil der blive lagt vægt på, hvordan ansøger vil sikre, at projektets resultater forankres og videreføres efter den offentlige medfinansierings ophør. • Indsatsen skal præsenteres på en måde, som virksomhederne finder overskuelig og brugervenlig med virksomhedernes behov i centrum.
5. Digitalt og datadrevet	<ul style="list-style-type: none"> • Information om indsatsen skal være tilgængelig på den digitale erhvervsfremmeplatform. • Indsatsen tilrettelægges med udgangspunkt i data og et solidt evidensgrundlag, der underbygger behovet for indsatsen.

Supplerende kriterier

- Der lægges herudover vægt på, at privat medfinansiering udgør minimum 25 pct. af den samlede finansiering.

Effekter

Målet for indsatsen er at styrke den grønne og cirkulære omstilling i SMV'er for at opnå en forbedret energi- og ressourceeffektivitet og omstilling til cirkulære forretningsmodeller. Indsatsen forventes at øge innovationsniveauet hos de deltagende SMV'er og på sigt bidrage til et reduceret energi- eller ressourceforbrug samt øget vækst og forbedret konkurrenceevne. Konkrete effekt mål er:

- Forbedret energi- og ressourceeffektivitet i såvel SMV'erne og i deres værdikæder.
- Øget beskæftigelse.
- Øget produktivitet.

Økonomi

Det foreslås, at der afsættes 80,75 mio. kr. fra Regionalfonden, prioritetsakse 3: Energi- og ressourceeffektive SMV'er samt 15,0 mio. kr. af de decentrale erhvervsfremmemidler til finansiering af initiativet. Midlerne fra Regionalfonden kan maksimalt udgøre 50 pct. af det samlede projektbudget. En del af midlerne - 6,7 mio. kr. – fra Regionalfonden afsættes som del af Politisk aftale om opfølgning på strategi for cirkulær økonomi (del af initiativ 1).